

II

(Paziņojumi)

EIROPAS SAVIENĪBAS IESTĀŽU UN STRUKTŪRU SNIEGTI PAZIŅOJUMI

KOMISIJA

Komisijas paziņojums — Valsts atbalsta noteikumu piemērošana pasākumiem, kas veikti attiecībā uz finanšu iestādēm saistībā ar pašreizējo globālo finanšu krīzi

(2008/C 270/02)

1. IEVADS

1. Globālā finanšu krīze ir ievērojami pastiprinājusies un tagad spēcīgi ietekmē ES banku nozari. Papildus konkrētām problēmām, kas īpaši saistītas ar ASV hipotekāro tirgu un ar hipotekām nodrošinātiem aktīviem vai ar zaudējumiem, ko rada atsevišķu banku pārmērīgi riskantās stratēģijas, iepriekšējās nedēļās ir samazinājusies vispārējā uzticība banku nozarē. Arvien lielāka nedrošība par atsevišķu finanšu iestāžu kredītrisku ir paralizējusi starpbanku aizdevumu tirgu, tādējādi kopumā padarot arvien grūtāku finanšu iestāžu piekļuvi likviditātei.

2. Pašreizējā situācija apdraud tādu atsevišķu finanšu iestāžu pastāvēšanu, kurām ir problēmas, ko radījis to konkrētais uzņēmējdarbības modelis vai uzņēmējdarbības prakse, kuru nepilnības ir atklājuši un pastiprinājuši krīze finanšu tirgos. Lai nodrošinātu minēto iestāžu ilgtermiņa dzīvotspēju, nevis tās likvidētu, būs vajadzīga to darbības visaptveroša pārstrukturēšana. Pašreizējos apstākļos krīze vienlīdz ietekmē finanšu iestādes, kuras būtībā ir drošas un kurās grūtības izraisa vispārējie tirgus apstākļi, kas ir krasī ierobežojuši piekļuvi likviditātei. Lai atjaunotu šo iestāžu ilgtermiņa dzīvotspēju, var būt vajadzīga ne tik pamatīga pārstrukturēšana. Tomēr jebkurā gadījumā pasākumi, ko veic dalībvalsts, lai atbalstītu (dažas) iestādes, kuras darbojas valsts finanšu tirgū, var radīt priekšrocības šīm iestādēm kaitējot citām iestādēm, kuras darbojas minētajā dalībvalstī vai citās dalībvalstīs.

3. ECOFIN padome 2008. gada 7. oktobrī pieņēma secinājumus, kuros apņēmas veikt visus vajadzīgos pasākumus,

lai pastiprinātu banku sistēmas drošību un stabilitāti nolūkā atjaunot uzticību finanšu nozarei un tās pareizu darbību. Par vienu no līdzekļiem, kā aizsargāt noguldītāju intereses un sistēmas stabilitāti, tika atzīta sistēmiski nozīmīgu neaizsargātāko finanšu iestāžu rekapitalizācija. Tika arī nolemts, ka par valsts intervenci jāņem valsts līmenī, bet tas jā dara koordinēti un pamatojoties uz vairākiem kopīgiem ES principiem ⁽¹⁾. Šajā pašā sakarā Komisija piedāvāja drīzumā sniegt norādījumus par sistēmu, saskaņā ar kuru varētu ātri izvērtēt, vai rekapitalizācijas un garantiju shēmas ir saderīgas ar valsts atbalsta noteikumiem, un minēto shēmu piemērošanas gadījumus.

4. Ņemot vērā krīzes mērogu, kura tagad apdraud arī būtībā drošas bankas, Eiropas finanšu tirgu integrācijas augsto pakāpi un savstarpējo saistību, un smagās atskaņas, ko radītu sistēmiski nozīmīgas finanšu iestādes iespējama bankrots, kas vēl pastiprinātu krīzi, Komisija apzinās, ka dalībvalstis var uzskatīt par vajadzīgu veikt piemērotus pasākumus, lai nodrošinātu finanšu sistēmas stabilitāti.

⁽¹⁾ ECOFIN Padomes secinājumos uzskaitīti šādi principi:

- intervencei ir jābūt savlaicīgai, un atbalstam principā ir jābūt īslaicīgam;
- dalībvalstis būs uzmanīgas attiecībā uz nodokļu maksātāju interesēm;
- esošajiem akcionāriem ir jāuzņemas intervences pienācīgās sekas;
- dalībvalstīm ir jāspēj īstenot vadības maiņu;
- vadība nedrīkst saglabāt priekšrocības, kas tai nepienākas — valdībām *inter alia* var būt tiesības iejaukties atalgojuma noteikšanā;
- jāaizsargā konkurentu likumīgās intereses, īpaši izmantojot valsts atbalsta noteikumus;
- jāizvairās no negatīvas papildu ietekmes.

Pašreizējo finanšu nozares problēmu īpašā rakstura dēļ minētos pasākumus var nākties izvērst tā, ka tie pārsniedz atsevišķu finanšu iestāžu stabilizāciju, un ietvert vispārīgas shēmas.

5. Lai gan, piemērojot valsts atbalsta noteikumus pasākumiem, kas vērsti uz krīzes atrisināšanu finanšu tirgos, ir pienācīgi jāņem vērā pašreizējie ārkārtas apstākļi, Komisijai ir jānodrošina, ka minētie pasākumi nerada nevajadzīgus traucējumus konkurencei starp finanšu iestādēm, kuras darbojas tirgū, vai negatīvu papildu ietekmi uz citām dalībvalstīm. Šā paziņojuma mērķis ir sniegt norādījumus par kritērijiem, kuri attiecas uz vispārīgo shēmu saderību ar Līgumu, kā arī par minēto shēmu piemērošanas atsevišķiem gadījumiem un sistēmiskā nozīmīguma *ad hoc* gadījumiem. Piemērojot šos kritērijus pasākumiem, ko veic dalībvalstis, Komisija rīkosies tik ātri, cik tas ir vajadzīgs, lai nodrošinātu juridisku noteiktību un atjaunotu uzticēšanos finanšu tirgiem.

2. VISPĀRĪGIE PRINCIPI

6. Valsts atbalstu grūtībās nonākušiem atsevišķiem uzņēmumiem parasti novērtē saskaņā ar Līguma 87. panta 3. punkta c) apakšpunktu un Kopienas pamatnostādņēm par valsts atbalstu grūtībās nonākušu uzņēmumu glābšanai un pārstrukturēšanai ⁽¹⁾ (turpmāk — “glābšanas un pārstrukturēšanas pamatnostādnes”), kurā formulēts Komisijas sniegtais Līguma 87. panta 3. punkta c) apakšpunkta traktējums attiecībā uz šāda veida atbalstu. Glābšanas un pārstrukturēšanas pamatnostādnes ir piemērojamas vispārīgi, bet tajā pašā laikā tajās ir paredzēti daži īpaši kritēriji finanšu nozarei.
7. Turklāt saskaņā ar Līguma 87. panta 3. punkta b) apakšpunktu Komisija var atļaut valsts atbalstu, kas “novērš nopietnus traucējumus kādas dalībvalsts tautsaimniecībā”.
8. Komisija atkārtoti apstiprina, ka saskaņā ar tiesu praksi un tās lēmumu pieņemšanas praksi ⁽²⁾ Līguma 87. panta 3. punkta b) apakšpunkts nosaka, ka ir nepieciešama sašaurināta interpretācija par to, kas būtu uzskatāmi par nopietniem traucējumiem kādas dalībvalsts tautsaimniecībā.

⁽¹⁾ OVC 244, 1.10.2004., 2. lpp.

⁽²⁾ Sal. principā apvienotās lietas T-132/96 un T-143/96 *Freistaat Sachsen un Volkswagen AG* pret Komisiju, 1999, ECR II-3663, 167. punkts. Apstiprināts Komisijas Lēmumā 98/490/EK lietā C 47/1996, *Crédit Lyonnais*, OV L 221, 8.8.1998., 28. lpp., 10.1. punkts, Komisijas Lēmumā 2005/345/EK lietā C28/2002 *Bankgesellschaft Berlin*, OVL 116, 4.5.2005., 1. lpp., 153. un turpmākie punkti, un Komisijas Lēmumā 2008/263/EK lietā C50/2006 *BAWAG*, OV L 83, 26.3.2008., 7. lpp., 166. punkts. Skat. Komisijas lēmumu lietā NN 70/2007, *Northern Rock*, OV C 43, 16.2.2008., 1. lpp., Komisijas lēmumu lietā NN 25/2008, Glābšanas atbalsts *WestLB*, OV C 189, 26.7.2008., 3. lpp., Komisijas 2008. gada 4. jūnija lēmumu lietā C9/2008 *SachsenLB*, vēl nav publicēts.

9. Ņemot vērā nopietnības līmeni, kādu sasniegusi pašreizējā krīze finanšu tirgos un tās iespējamo ietekmi uz dalībvalstu tautsaimniecību kopumā, Komisija uzskata, ka pašreizējos apstākļos 87. panta 3. punkta b) apakšpunktu var izmantot par juridisko pamatu atbalsta pasākumiem, ko veic, lai atrisinātu sistēmas krīzi. Tas jo īpaši attiecas uz atbalstu, ko piešķir vispārējās shēmas veidā, kas ir pieejama vairākām vai visām finanšu iestādēm dalībvalstī. Ja dalībvalsts iestādes, kas ir atbildīgas par finansiālo stabilitāti, paziņotu Komisijai, ka pastāv šādu nopietnu traucējumu risks, tas būtu īpaši svarīgi Komisijas novērtējumam.
10. Apstākļos, kas atbilst 87. panta 3. punkta b) apakšpunktā minētajiem kritērijiem, nav izslēgta dalībvalstu *ad hoc* intervence. Lai gan, novērtējot atbalstu, ir jāievēro vispārīgie principi, kuri izklāstīti glābšanas un pārstrukturēšanas pamatnostādņēs, kas pieņemtas saskaņā ar Līguma 87. panta 3. punkta c) apakšpunktu, gan shēmas, gan *ad hoc* intervences gadījumā konkrētajos apstākļos var atļaut tādu ārkārtas pasākumu apstiprināšanu kā strukturālā ārkārtas intervence, tādu trešo pušu tiesību aizsardzība kā kreditori, kā arī glābšanas pasākumi, kuru ilgums var pārsniegt 6 mēnešus.
11. Tomēr ir jāuzsver, ka iepriekš minētie apsvērumi norāda uz to, ka 87. panta 3. punkta b) apakšpunkta piemērošanu nevar principā paredzēt krīzes situācijās citās atsevišķās nozarēs, ja nepastāv salīdzināms risks, ka tās var nekavējotī ietekmēt dalībvalsts tautsaimniecību kopumā. Attiecībā uz finanšu nozari šo noteikumu var piemērot vienīgi neapšaubāmos ārkārtas apstākļos, kad tiek apdraudēta finanšu tirgu darbība kopumā.
12. Ja pastāv nopietni traucējumi kādas dalībvalsts tautsaimniecībā atbilstoši iepriekš minētajam, atsaucē uz 87. panta 3. punkta b) apakšpunktu ir iespējama nevis uz nenoteiktu laiku, bet vienīgi tik ilgi, cik tā piemērošanu attaisno krīzes situācija.
13. Tas ir saistīts ar vajadzību regulāri pārskatīt visas vispārējās shēmas, kas izveidotas uz šā pamata, piem., izgarntiju shēmas vai rekapitalizācijas shēmas veidā, un garantēt šo shēmu darbību, tiklīdz to atļauj attiecīgās dalībvalsts ekonomiskā situācija. Atzīstot, ka pašlaik nav iespējams paredzēt, cik ilgi turpināsies pašreizējās ārkārtas problēmas finanšu tirgos, un ka, lai atjaunotu uzticību, var būt nepieciešams brīdināt par to, ka pasākuma termiņš tiks pagarināts, kamēr turpinās krīze, Komisija uzskata, ka, lai nodrošinātu jebkuras vispārīgas shēmas saderīgumu, dalībvalstij vismaz reizi sešos mēnešos jāveic pārskatīšana un jāziņo Komisijai par minētās pārskatīšanas rezultātiem.
14. Turklāt Komisija uzskata, ka, nepastāvot pašreizējiem ārkārtas apstākļiem, jānoskaidro nelikvidu, bet citādā ziņā būtībā drošu finanšu iestāžu sanācija no tādu finanšu iestāžu sanācijas, kam raksturīgas iekšējas problēmas. Pirmajā gadījumā dzīvotspējas problēmas ir ārējas un saistītas ar pašreizējo ārkārtējo situāciju finanšu tirgū, nevis ar

efektivitātes trūkumu vai pārmērīgu risku uzņemšanos. Tā rezultātā konkurences traucējumi tādu shēmu rezultātā, kuras atbalsta minēto iestāžu dzīvotspēju, parasti ir ierobežoti un neprasa tik pamatīgu pārstrukturēšanu. Pretēji tam citas finanšu iestādes, ko varētu īpaši ietekmēt zaudējumi, kas izriet, piemēram, no nepietiekamas efektivitātes, aktīvu-pasīvu sliktas pārvaldības vai riskantām stratēģijām, atbilstu glābšanas atbalsta parastajai struktūrai, un tām īpaši būtu vajadzīga visaptveroša pārstrukturēšana, kā arī kompensējoši pasākumi, lai ierobežotu konkurences traucējumus⁽¹⁾. Tomēr visos gadījumos, nepastāvot piemērotiem drošības pasākumiem, konkurences traucējumi, ko rada garantiju shēmu un rekapitalizācijas shēmu īstenošana, var būt būtiski, jo tie varētu radīt nevajadzīgas priekšrocības saņēmējiem kaitējot konkurentiem vai arī saasināt likviditātes problēmas finanšu iestādēm, kuras atrodas citās dalībvalstīs.

15. Turklāt saskaņā ar vispārīgajiem principiem, kas ir pamatā Līgumā paredzētajiem valsts atbalsta noteikumiem, kuri paredz, ka piešķirtais atbalsts nedrīkst pārsniegt to, kas ir noteikti vajadzīgs, lai sasniegtu tā likumīgo mērķi, un ka ir jānovērš vai pēc iespējas jāsamazina konkurences traucējumi, un pienācīgi ņemot vērā pašreizējos apstākļus, visiem vispārīgajiem atbalsta pasākumiem ir jābūt

- mērķtiecīgiem, lai ar tiem varētu efektīvi sasniegt mērķi novērst nopietnus traucējumus tautsaimniecībā;
- samērīgiem ar radušos problēmu, nepārsniedzot to, kas ir vajadzīgs šā rezultāta sasniegšanai; un
- veidotiem tā, lai līdz minimumam samazinātu negatīvo papildu ietekmi uz konkurentiem, citām nozarēm un citām dalībvalstīm.

16. Šo kritēriju ievērošana saskaņā ar valsts atbalsta noteikumiem un pamatbrīvībām, kas paredzētas Līgumā, tostarp nediskriminācijas principa ievērošana, ir vajadzīga, lai saglabātu iekšējā tirgus pareizu darbību. Lai lemtu par turpmāk uzskaitīto valsts atbalsta pasākumu saderīgumu, Komisija savā vērtējumā ņems vērā šādus kritērijus.

3. GARANTIJAS, KAS SEDZ FINANŠU IESTĀŽU SAISTĪBAS

17. Pamatojoties uz iepriekš izklāstītajiem principiem, var izdarīt šādus apsvērumus attiecībā uz garantiju shēmām, kas aizsargā saistības, kuras nosaka deklarācija, tiesību akti vai ar līgumiem pamatoti režīmi, ar to saprotot, ka šie apsvērumi ir vispārīgi un katrā atsevišķā gadījumā tie ir jāpielāgo konkrētajiem apstākļiem.

⁽¹⁾ To saprotot tā, ka veicamās pārstrukturēšanas precīzo raksturu un laiku var ietekmēt pašreizējā spriedze finanšu tirgos.

Tiesības uz garantiju shēmu

18. Būtisks konkurences traucējums var rasties, ja dažiem tirgus dalībniekiem nav pieejamas garantijas priekšrocības. Kritērijiem, saskaņā ar kuriem finanšu iestādes var pretendēt uz minēto garantiju, ir jābūt objektīviem, pienācīgi ņemot vērā to lomu attiecīgajā banku sistēmā un tautsaimniecībā kopumā, un nediskriminējošiem, lai izvairītos no neparedzētas traucējošas ietekmes blakus esošajos tirgos un iekšējā tirgū kopumā. Piemērojot nediskriminācijas principu atkarībā no tautības, shēma ir jāattiecinā uz visām iestādēm, kas izveidotas attiecīgajā dalībvalstī, tostarp uz meitasuzņēmumiem, un kuras veic ievērojamu darbību minētajā dalībvalstī.

Garantijas materiālais apjoms — garantēto saistību veidi

19. Pašreizējos ārkārtas apstākļos var būt vajadzīgs nomierināt finanšu iestāžu noguldītājus, ka tiem neradīsies zaudējumi, lai samazinātu masveida naudas izņemšanas iespēju no bankām un neparedzētu negatīvu ietekmi uz veselīgām bankām. Tāpēc principā saistībā ar sistēmas krīzi vispārīgas garantijas, kas aizsargā privātpersonu noguldījumus (un privātpersonu aizņēmumus), var būt valsts politikas risinājuma likumīga sastāvdaļa.
20. Attiecībā uz garantijām, kas ir ārpus privātpersonu noguldījumiem, garantēto aizdevumu un saistību veidu izvēlei ir jābūt iespējami mērķtiecīgi vērstai uz grūtību konkrēto avotu un jāaprobežojas ar to, ko var uzskatīt par vajadzīgu, lai stātos pretī pašreizējās finanšu krīzes attiecīgajiem aspektiem, jo pretējā gadījumā tie var kavēt vajadzīgo pielāgošanās procesu un radīt lielu morālu kaitējumu⁽²⁾.
21. Piemērojot šo principu, starpbanku aizdevumu izsīkšana sakarā ar uzticības zaudēšanu starp finanšu iestādēm var attaisnot garantijas dažiem starpbanku noguldījumu veidiem un pat īstermiņa un vidēja termiņa parāda instrumentiem tādā apmērā, kādā šīs saistības jau nav atbilstoši aizsargātas, izmantojot spēkā esošās ieguldītāju vienošanās vai citus līdzekļus⁽³⁾.
22. Jebkuras garantijas seguma paplašināšanai, attiecinot to uz citiem aizdevumu veidiem, kas pārsniedz šo salīdzinoši plašo apjomu, būtu vajadzīga stingrāka tās pamatojuma pārbaude.
23. Minētās garantijas principā nedrīkstētu ietvert subordinētos aizdevumus (2. līmeņa kapitāls) vai visu saistību nekritisku segumu, jo tas būtu vērst vienīgi uz akcionāru un citu riska kapitāla ieguldītāju interešu aizsardzību. Ja tiek garantēti šādi aizdevumi, tādējādi pieļaujot kapitāla izvēršanu un līdz ar to aizdevumu darbību, var būt vajadzīgi īpaši ierobežojumi.

⁽²⁾ Pieejamās garantijas summas ierobežojums, iespējams, ņemot vērā saņēmēja bilances apjomu, var būt arī kā elements, lai nodrošinātu shēmas proporcionalitāti.

⁽³⁾ Piemēram, segtās obligācijas un aizdevumi un noguldījumi, kas nodrošināti ar valdības obligācijām vai segtajām obligācijām.

Garantiju shēmas pagaidu piemērošana

24. Jebkuras garantiju shēmas, kas nav privātpersonu noguldījumu garantiju shēma, ilgums un apjoms, ir jāierobežo līdz vajadzīgajam minimumam. Saskaņā ar iepriekš izklāstītajiem vispārīgajiem principiem, ņemot vērā šobrīd neparedzamo būtisko trūkumu ilgumu finanšu tirgu darbībā, Komisija uzskata, ka, lai noteiktu jebkuras vispārīgas shēmas saderību, dalībvalstis ik pēc sešiem mēnešiem veic to elementu pārskatīšanu, kas ietver pamatojumu tam, ka tiek turpināta shēmas piemērošana, un iespējamās pielāgojumus atbilstoši situācijai finanšu tirgos. Šīs pārskatīšanas rezultāti būs jāiesniedz Komisijai. Ja tiek nodrošināta minētā regulārā pārskatīšana, shēmas apstiprināšana principā var attiekties uz laikposmu, kas pārsniedz sešus mēnešus un ilgst līdz diviem gadiem. Saņemot Komisijas apstiprinājumu, to var vēl pagarināt uz tik ilgu laiku, cik tas ir nepieciešams sakarā ar krīzi finanšu tirgos. Ja shēma ļauj turpināt garantijas, lai segtu attiecīgos aizdevumus, līdz termiņam, kas ir vēlāks par shēmas termiņu, būs vajadzīgi papildu aizsardzības pasākumi, lai novērstu pārmērīgus konkurences traucējumus. Minētie aizsardzības pasākumi var shēmas termiņš, kas ir īsāks nekā šajā paziņojumā principā atļautais, preventīvi cenu noteikšanas nosacījumi un atbilstoši segto aizdevumu kvantitatīvie ierobežojumi.

cenu. Svarīgs ieguldījums pasākuma proporcionalitātes nodrošināšanā būs atbilstoši cenu noteikšanas mehānismi, kas atspoguļo risku mainīgo līmeni un saņēmēju atšķirīgos kredītu profilus un vajadzības.

- Ja garantija ir jāaktivizē, turpmāks būtisks privātā sektora ieguldījums varētu būt vismaz saņēmēja uzņēmuma (ja tas turpina pastāvēt) vai nozares nenokārtoto saistību ievērojamās daļas segšana, dalībvalsts intervencei aprobežojoties ar summām, kas pārsniedz šo ieguldījumu.
- Komisija apzinās, ka saņēmēji varētu nebūt spējīgi nekavējoties pilnībā atmaksāt atbilstošu atlīdzību. Tādēļ, lai papildinātu vai daļēji aizstātu iepriekš minētos elementus, dalībvalstis varētu apsvērt spiles mehānismu/“labāku laiku” klauzulu, saskaņā ar kuru saņēmējiem, tiklīdz tie spēj to izdarīt, vajadzētu maksāt vai nu papildu atlīdzību par garantijas kā tādas sniegšanu (gadījumā, ja to nevajadzētu aktivizēt), vai arī atlīdzināt vismaz daļu no visām summām, ko dalībvalsts samaksājusi saskaņā ar garantiju (ja tā būtu jāizmanto).

Pārmērīgu konkurences traucējumu novēršana

Līdz minimumam ierobežots atbalsts — privātā sektora ieguldījums

25. Piemērojot valsts atbalsta vispārīgo principu, ka atbalsta apjoms un intensitāte jāierobežo līdz stingri noteiktam minimumam, dalībvalstīm ir jāveic piemēroti pasākumi, lai nodrošinātu saņēmēju un/vai nozares būtisku ieguldījumu garantijas izmaksu un vajadzības gadījumā valsts intervences izmaksu segšanā, ja ir jāizmanto garantija.

26. Minētā ieguldījuma precīzs aprēķins un tā sastāvs ir atkarīgs no konkrētajiem apstākļiem. Komisija uzskata, ka dažu vai visu turpmāk minēto elementu ⁽¹⁾ atbilstošs apvienojums apmierinās prasību, ka atbalstam ir jābūt minimālam.

- Garantiju shēmai ir jābūt balstītai uz atbilstošu atlīdzību, ko veic saņēmējas finanšu iestādes atsevišķi un/vai finanšu nozare kopumā ⁽²⁾. Ņemot vērā grūtības noteikt tirgus likmi šāda veida un apjoma garantijām, nepastāvot salīdzināmiem rādītājiem, un ņemot vērā iespējamās grūtības saņēmējiem pašreizējos apstākļos uzņemties tādu summu atmaksu, ko varētu atbilstoši iekasēt, maksa par shēmas nodrošināšanu ir pēc iespējas jātuvinā summai, ko varētu uzskatīt par tirgus

27. Ņemot vērā raksturīgo risku, ka jebkurai garantiju shēmai būs negatīva ietekme uz bankām, kas negūst labumu no garantijas, tostarp bankām citās dalībvalstīs, sistēmā ir jābūt atbilstošiem mehānismiem, lai samazinātu minētos traucējumus un saņēmēju labvēlīgas situācijas iespējamu ļaunprātīgu izmantošanu, ko izraisa valsts garantija. Minētajos aizsardzības līdzekļos, kuri ir svarīgi, arī lai izvairītos no morāla kaitējuma, ir atbilstoši jāapvieno daži vai visi turpmāk minētie elementi ⁽³⁾.

- rīcības ierobežojumi, kas nodrošina, ka saņēmējas finanšu iestādes neiesaistās agresīvā ekspansijā saistībā ar garantiju par sliktu konkurentiem, kuriem netiek sniegta šāda aizsardzība. To var īstenot, piemēram:

- nosakot ierobežojumus tādai komerciālai rīcībai kā reklāma, atsaucoties uz saņēmējas bankas garantēto statusu, cenu noteikšana vai uzņēmējdarbības izvēršana, piem., ieviešot tirgus daļu griestus ⁽⁴⁾;
- nosakot ierobežojumus saņēmēju iestāžu bilances apjomam attiecībā pret atbilstošo salīdzinošo rādītāju (piem., iekšzemes kopprodukts vai naudas tirgus pieaugums ⁽⁵⁾);

⁽¹⁾ Šis ir nepilnīgs to līdzekļu saraksts, kuri ļauj sasniegt mērķi samazināt atbalstu līdz minimumam.

⁽²⁾ Piem., izmantojot privātbanku apvienību.

⁽³⁾ Šis ir nepilnīgs to līdzekļu saraksts, kuri ļauj sasniegt mērķi novērst pārmērīgus konkurences traucējumus.

⁽⁴⁾ Elements, kas jāapsver šajā sakarā, varētu būt arī peļņas uzkrāšana, lai nodrošinātu atbilstošu rekapitalizāciju.

⁽⁵⁾ Vienlaikus aizsargājot kredīta pieejamību tautsaimniecībai, īpaši lejupslīdes gadījumā.

- aizliedzot tādu rīcību, kas nav savienojama ar garantijas mērķi, piemēram, akciju atpirkšanu, ko veic saņēmējas finanšu iestādes, vai jaunus akciju iegādes piedāvājumus vadībai.
- atbilstoši noteikumi, kas ļauj attiecīgajām dalībvalstīm piemērot šos rīcības ierobežojumus, tostarp tādas sankcijas kā garantijas aizsardzības atcelšana saņēmējai finanšu iestādei noteikumu neievērošanas gadījumā.

Pārbaude, veicot korigējošus pasākumus

28. Komisija uzskata, ka lai maksimāli izvairītos no konkurences traucējumiem, vispārīga garantiju shēma ir jāuzskata par pagaidu ārkārtas pasākumu pašreizējās krīzes akūto simptomu novēršanai finanšu tirgos. Minētie pasākumi pēc definīcijas nevar būt visaptveroša reakcija uz šīs krīzes pamatcēloņiem, kas saistīti ar strukturāliem trūkumiem finanšu tirgus organizācijas darbībā, vai uz atsevišķu finanšu iestāžu īpašām problēmām, vai arī uz abu šo faktoru apvienojumu.
29. Tādēļ garantiju shēma noteiktajā kārtībā ir jāpapildina ar vajadzīgajiem korigējošiem pasākumiem nozarē kopumā un/vai ar atsevišķu saņēmēju pārstrukturēšanu vai likvidāciju, īpaši tādu saņēmēju, kuriem bija jāizmanto garantija.

Shēmas piemērošana atsevišķos gadījumos

30. Ja garantiju shēma ir jāizmanto par labu atsevišķām finanšu iestādēm, pēc šā ārkārtas glābšanas pasākuma, kura mērķis ir noturēt uz ūdens maksātnespējīgo iestādi un kurš rada traucējumus konkurencei papildus tiem, kas izriet no shēmas vispārīgas ieviešanas, obligāti un tiklīdz to atļauj situācija finanšu tirgos ir jāveic atbilstoši pasākumi, kuru rezultātā saņēmējs tiek pārstrukturēts vai likvidēts. Tas izraisa prasību garantijas maksājumu saņēmējiem paziņot par pārstrukturēšanas vai likvidācijas plānu, kura atbilstību valsts atbalsta noteikumiem Komisija vērtēs atsevišķi ⁽¹⁾.
31. Izvērtējot pārstrukturēšanas plānu, Komisija vadīsies pēc prasībām
- nodrošināt attiecīgās finanšu iestādes ilgtermiņa dzīvotspēju;

⁽¹⁾ Principā Komisija uzskata, ka gadījumā, ja ir jāveic maksājumi saņēmējai finanšu iestādei, sešus mēnešus pēc maksājuma atkarībā no situācijas ir jāiesniedz pārstrukturēšanas vai likvidācijas plāns. Lai atvieglotu dalībvalstu un Komisijas darbu, Komisija būs gatava izskatīt līdzīgu pārstrukturēšanas/likvidācijas gadījumu grupētus paziņojumus. Komisija var uzskatīt, ka nav nepieciešams iesniegt plānu, ja tas attiecas vienīgi uz iestādes likvidāciju vai ja tās lielums ir nenozīmīgs.

- nodrošināt, ka atbalsts ir minimāls un ka pārstrukturēšanas izmaksu segšanā ir būtiska privātā sektora līdzdalība;
- raudzīties, lai nebūtu pārmērīgu konkurences traucējumu un nepamatotu priekšrocību, kas izriet no garantijas aktivizēšanas.

32. Veicot vērtējumu, Komisija var balstīties uz iepriekšējo pieredzi, kas gūta, piemērojot valsts atbalsta noteikumus finanšu iestādēm, ņemot vērā krīzes, kura sasniegusi tādu apmēru, kas kvalificējams kā nopietni traucējumi dalībvalstu tautsaimniecībai, konkrēto raksturu.

33. Komisija arī ņems vērā atšķirību starp atbalsta pasākumiem, kas saistīti vienīgi ar pašreizējo strupceļu piekļuvē likviditātei attiecībā uz citādi būtībā drošu finanšu iestādi, pretstatā palīdzībai, ko sniedz saņēmējiem, kuriem papildus minētajām ir strukturālas maksātspējas problēmas, kas saistītas, piemēram, ar to konkrēto uzņēmējdarbības modeli vai ieguldījumu stratēģiju. Principā palīdzība pēdējās kategorijas saņēmējiem var izraisīt lielākas bažas.

4. FINANŠU IESTĀŽU REKAPITALIZĀCIJA

34. Vēl viens sistēmisks pasākums, reaģējot uz pašreizējo finanšu krīzi, būtu rekapitalizācijas shēmas izveidošana, ko izmantotu tādu finanšu iestāžu atbalstam, kuras ir būtībā drošas, bet kurām var rasties draudi sakarā ar ārkārtas situāciju finanšu tirgos. Tā mērķis būtu nodrošināt valsts finansējumu, lai tiešā veidā nostiprinātu finanšu iestāžu kapitāla bāzi vai atvieglotu privāta kapitāla injekcijas ar citiem līdzekļiem nolūkā novērst negatīvu sistēmisku papildu ietekmi.
35. Principā iepriekš minētie apsvērumi saistībā ar vispārīgām garantiju shēmām attiecas *mutatis mutandis* arī uz rekapitalizācijas shēmām. Tie attiecas uz
- objektīviem un nediskriminējošiem kritērijiem, kas dod tiesības uz atbalstu,
 - shēmas pagaidu piemērošanu,
 - atbalsta ierobežošanu līdz vajadzīgajam minimumam
 - vajadzību paredzēt aizsardzības līdzekļus pret iespējamām konkurences pārkāpumiem un pārmērīgiem traucējumiem, paturot prātā, ka kapitāla injekciju neatgriezeniskais raksturs ir saistīts ar vajadzību pēc tādiem shēmas noteikumiem, kas ļauj dalībvalstīm uzraudzīt un panākt šo aizsardzības līdzekļu ievērošanu un veikt pasākumus, lai vajadzības gadījumā vēlāk izvairītos no pārmērīgiem konkurences traucējumiem ⁽²⁾; un

⁽²⁾ Saskaņā ar Glābšanas un pārstrukturēšanas atbalsta pamatnostādņiem.

- rekapitalizācijas prasību kā ārkārtas pasākumu, lai atbalstītu finanšu iestādi krīzes situācijā, pēc kura jāiesniedz saņēmēja pārstrukturēšanas plāns, kas atsevišķi jāizskata Komisijai, ņemot vērā gan atšķirību starp būtībā drošām finanšu iestādēm, ko ietekmē vienīgi pašreizējie piekļuves ierobežojumi likviditātei, un saņēmējiem, kuriem papildus minētajām ir strukturālas maksātspējas problēmas, kas saistītas, piemēram, ar to konkrēto uzņēmējdarbības modeli vai ieguldījumu stratēģiju, gan minētās atšķirības ietekmi uz to, cik lielā mērā ir vajadzīga pārstrukturēšana.
36. Rekapitalizācijas pasākuma īpašais raksturs rosina uz šādiem apsvērumiem.
37. tiesībām uz atbalstu jābūt balstītām uz objektīviem kritērijiem, piemēram, uz vajadzību nodrošināt pietiekamu kapitalizācijas līmeni attiecībā uz maksātspējas prasībām, kas nerada nepamatotu diskriminējošu attieksmi. Pozitīvs elements būtu atbalsta nepieciešamības novērtēšana, ko veic finanšu uzraudzības iestādes.
38. Kapitāla injekcijas ir jāierobežo līdz vajadzīgajam minimumam, un tās nedrīkst ļaut saņēmējam iesaistīties agresīvās komerciālās stratēģijās vai tā darbības izvēšanā, vai citu mērķu īstenošanā, kas ietvertu pārmērīgus konkurences traucējumus. Saistībā ar minēto maksātspējas līmeņa pastiprinātu minimālo prasību uzturēšana un/vai finanšu iestādes bilances kopējā apjoma ierobežošana tiks vērtēta pozitīvi. Ņemot vērā pašreizējo krīzi, saņēmējiem ir jāveic pēc iespējas lielāks ieguldījums, izmantojot pašiem savus līdzekļus, tostarp privātā sektora līdzdalību ⁽¹⁾.
39. Kapitāla intervence finanšu iestādēs jāveic saskaņā ar nosacījumiem, kas līdz minimumam samazina atbalsta summu. Saskaņā ar izvēlēto instrumentu (piem., akcijas, galvojumi, subordinētais kapitāls, ...) attiecīgajai dalībvalstij principā jāsaņem tiesības, kuru vērtība atbilst tās ieguldījumam rekapitalizācijā. Jaunu akciju izlaides cena ir jānosaka, balstoties uz vērtējumu, kas orientēts uz tirgu. Lai nodrošinātu, ka valsts atbalstu sniedz vienīgi apmaiņā pret pienācīgu summu, pozitīvi tiks vērtēti tādi instrumenti kā priekšrocību akcijas ar pienācīgu kompensāciju. Alternatīvi būs jāapsver spīles mehānismu vai "labāku laiku" klauzulu ieviešana.
40. Līdzīgi apsvērumi attieksies uz citiem pasākumiem un shēmām, kuru mērķis ir risināt finanšu iestāžu aktīvu problēmu, dodot ieguldījumu šo iestāžu kapitāla prasību pastiprināšanā. Īpaši gadījumos, kad kāda dalībvalsts iegādājas aktīvus vai apmainās ar tiem, tas būs jādara, veicot novērtējumu, kas atspoguļo pamatā esošos riskus, nevajadzīgi nediskriminējot pārdevējus.
41. Atbalsta shēmas apstiprināšana neatbrīvo dalībvalstis no pienākuma reizi sešos mēnešos sniegt ziņojumus Komisijai par shēmas izmantošanu un individuālus plānus attiecībā uz saņēmējiem uzņēmumiem 6 mēnešu laikā no intervences dienas ⁽²⁾.
42. Tāpat kā garantiju shēmu gadījumā, bet tomēr ņemot vērā rekapitalizācijas pasākumu neatgriezenisko raksturu, Komisija veiks minēto plānu novērtējumu tā, lai nodrošinātu saskaņā ar shēmu veiktās rekapitalizācijas kopējo rezultātu saskaņotību ar tāda rekapitalizācijas pasākuma rezultātiem, kas veikts ārpus minētās shēmas, atbilstoši glābšanas un pārstrukturēšanas pamatnostādņu principiem, ņemot vērā sistēmas krīzes īpašo raksturu finanšu tirgos.
- 5. FINANŠU IESTĀŽU DARBĪBAS KONTROLĒTA IZBEIGŠANA**
43. Saistībā ar pašreizējo finanšu krīzi dalībvalsts var nolemt arī veikt dažu tās jurisdikcijā esošu finanšu iestāžu darbības kontrolētu izbeigšanu. Šādu kontrolētu likvidāciju, ko, iespējams, veic līdztekus valsts līdzekļu ieguldījumam, var piemērot atsevišķos gadījumos vai nu kā nākamo pasākumu pēc glābšanas atbalsta atsevišķai finanšu iestādei, kad kļūst skaidrs, ka to nevar sekmīgi pārstrukturēt, vai kā vienu pasākumu. Darbības kontrolēta izbeigšana var būt arī vispārīgas garantiju shēmas elements, piem., ja dalībvalsts apņemas uzsākt tādu finanšu iestāžu likvidāciju, kurām ir jāaktivizē garantija.
44. Arī šādas shēmas un individuālu pasākumu, ko veic saskaņā ar minēto shēmu, vērtējumā ievēro tos pašus nosacījumus, *mutatis mutandis*, kas izklāstīti attiecībā uz garantiju shēmām.
45. Likvidācijas pasākuma konkrētais raksturs rosina uz šādiem apsvērumiem.
46. saistībā ar likvidāciju īpaša uzmanība jāpievērš tam, lai pēc iespējas samazinātu morālo kaitējumu, īpaši izslēdzot iespēju akcionāriem un, iespējams, dažu veidu kreditoriem gūt labumu no jebkāda atbalsta saistībā ar darbības izbeigšanas kontrolēto procedūru.
47. Lai novērtu pārmērīgus konkurences traucējumus, likvidācijas posms ir tikai laikposms, kas ir obligāti nepieciešams darbības akurātai izbeigšanai. Kamēr saņēmēja finanšu iestāde turpina darboties, tā nedrīkst uzsākt nekādu jaunu darbību, bet tikai turpināt līdzšinējo darbību. Pēc iespējas ātrāk ir jāatsauc banku darbības licence.

⁽¹⁾ Var būt nepieciešams konkrētas iemaksas vienreizēju nodrošināšanu papildināt ar noteikumiem, kuri ļauj vēlāk noteikt papildu iemaksas.

⁽²⁾ Lai atvieglotu dalībvalstu un Komisijas darbu, Komisija būs gatava izskatīt līdzīgu pārstrukturēšanas gadījumu grupētus paziņojumus. Komisija arī var uzskatīt, ka nav nepieciešams iesniegt plānu saistībā vienīgi ar iestādes likvidāciju vai gadījumos, kad atlikušās saimnieciskās darbības apjoms ir nenozīmīgs.

48. Nodrošinot, ka atbalsta summa ir minimālā nepieciešamā summa saskaņā ar noteikto mērķi, ir jāņem vērā, ka finansiālās stabilitātes aizsardzība pašreizējās finansiālās spriedzes apstākļos var būt saistīta ar vajadzību atmaksāt līdzekļus dažiem likvidētās bankas kreditoriem ar atbalsta pasākumu palīdzību. Izvēloties kritērijus, lai šajā nolūkā noteiktu saistību veidus, ir jāievēro tie paši noteikumi kā attiecībā uz saistībām, uz kurām attiecas garantiju shēma.
49. Lai nodrošinātu, ka atbalsts netiek piešķirts finanšu iestādes vai tās daļas pircējiem vai pārdotajām vienībām, ir svarīgi ievērot dažus pārdošanas nosacījumus. Novērtējot atbalsta iespējamo esamību, Komisija ņems vērā šādus kritērijus.
- pārdošanas procesam ir jābūt atklātam un nediskriminējošam.
 - pārdošanai jānotiek saskaņā ar tirgus noteikumiem.
 - finanšu iestādei vai valdībai (atkarībā no izvēlētās struktūras) ir jāpanāk pēc iespējas augstāka attiecīgo aktīvu un pasīvu pārdošanas cena.
 - gadījumā, ja ir jāpiešķir atbalsts pārdodamai saimnieciskai darbībai, būs jāveic atsevišķa pārbaude saskaņā ar glābšanas un pārstrukturēšanas pamatnostādņu principiem.
50. Ja, piemērojot šos kritērijus, tiek konstatēts, ka ir sniegts atbalsts pircējiem vai pārdotajām vienībām, minētā atbalsta saderība būs jāvērtē atsevišķi.
- 6. CITU PALĪDZĪBAS VEIDU NODROŠINĀŠANA LIKVIDITĀTES PROBLĒMU NOVĒRŠANAI**
51. Risinot akūtas problēmas, kas saistītas ar dažu finanšu iestāžu likviditāti, dalībvalstis var nolemt līdztekus garantijām vai rekapitalizācijas shēmām sniegt atbalstu papildu likviditātei, nodrošinot valsts finansējumu (tostarp centrālās bankas līdzekļus). Komisija jau precizēja, ka gadījumos, kad dalībvalsts/centrālā banka reaģē uz banku krīzi, izvēloties nevis selektīvus pasākumus par labu atsevišķām bankām, bet vispārīgus pasākumus, kas ir pieejami visiem salīdzināmajiem tirgus dalībniekiem šajā tirgū (piem., aizdevumi visiem tirgus dalībniekiem ar vienādiem nosacījumiem), minētie vispārīgie pasākumi bieži vien neietilpst valsts atbalsta noteikumu darbības jomā, un par tiem nav jāpaziņo Komisijai. Komisija, piemēram, uzskata, ka valsts atbalsta noteikumi neattiecas uz tādiem centrālo banku pasākumiem, kas saistīti ar monetāro politiku, kā atklātā tirgus operācijas un pastāvīgas kredītlīnijas. Var atzīt, ka speciāls atbalsts konkrētai finanšu iestādei nav atbalsts īpašos apstākļos. Komisija uzskata ⁽¹⁾, ka attiecībā uz centrālās bankas sniegto finansējumu finanšu iestādei šādā gadījumā var atzīt, ka tas nav atbalsts, ja tiek izpildīti vairāki nosacījumi, piemēram:
- finanšu iestāde likviditātes nodrošināšanas brīdī ir maksāspējīga, un tā netiek nodrošināta plašāka atbalsta ietvaros;
 - kredītlīnija ir pilnībā nodrošināta, un nodrošinājumam piemēro diskontu attiecībā uz tā kvalitāti un tirgus vērtību;
 - centrālā banka piemēro saņemējam soda procentu likmi;
 - pasākums tiek veikts pēc centrālās bankas iniciatīvas, un jo īpaši to nepapildina nekādas pretgarantijas, ko sniedz valsts.
52. Komisija uzskata, ka pašreizējos ārkārtas apstākļos likviditātes atbalsta shēmu, ko nodrošina no valsts avotiem (tostarp no centrālās bankas), ja šī shēma ir atbalsts, to var atzīt par saderīgu saskaņā ar glābšanas un pārstrukturēšanas pamatnostādņu principiem. Ja reizi sešos mēnešos tiek nodrošināta minētās likviditātes shēmas regulārā pārskatīšana ⁽²⁾, shēmas apstiprināšana principā var attiekties uz laikposmu, kas pārsniedz sešus mēnešus un ilgst līdz diviem gadiem. Saņemot Komisijas apstiprinājumu, to var vēl pagarināt gadījumā, ja tas ir nepieciešams sakarā ar krīzi finanšu tirgos.
- 7. VALSTS ATBALSTA PAZIŅOJUMU ĀTRA IZSKATĪŠANA**
53. Piemērojot valsts atbalsta noteikumus šajā paziņojumā izskatītajiem pasākumiem tādā veidā, ka tiek ņemti vērā apstākļi finanšu tirgū, Komisijai sadarbībā ar dalībvalstīm ir jānodrošina, ka tiek sasniegti pasākumu mērķi un ka saistītie konkurences traucējumi dalībvalstīs un starp tām ir minimāli. Lai atvieglotu šo sadarbību un gan dalībvalstīm, gan trešām personām nodrošinātu vajadzīgo juridisko noteiktību par veikto pasākumu atbilstību Līgumam (kas ir būtiska sastāvdaļa, lai atjaunotu uzticību tirgiem), ir īpaši svarīgi, lai dalībvalstis pēc iespējas ātrāk un plašāk, bet jebkura gadījumā, pirms pasākums tiek īstenots, par saviem nodomiem informētu Komisiju un paziņotu par plāniem īstenot minētos pasākumus. Komisija ir veikusi piemērotus pasākumus, lai nodrošinātu lēmumu ātru pieņemšanu, tiklīdz saņemts pilnīgs paziņojums, vajadzības gadījumā 24 stundu laikā un nedēļas nogalēs.

⁽¹⁾ Skatīt, piemēram, lietu *Northern Rock*, OVC 43, 16.2.2008., 1. lpp.

⁽²⁾ Uz šo pārskatīšanu attiecas 24. punktā izklāstītie principi.